

Kool kui kultuurikeskus

ÜKSKÖIK, millise probleemi lahendamisel, ükskõik, millises eluvaldkonnas tuleb lähtuda neljast momendist: vajalikkus, eeldused, olemus, võimalused.

Kool kui kultuurikeskus — selle probleemi püstitamisel on kaks momenti, nimelt vajalikkus ja olemus, niigi selged.

Eeldused kooli kui kultuurikeskuse säilitamiseks seisnevad meie koolis pikaajalistes traditsioonides.

Võimalused on praeguses majanduslikus olukorras üsnagi kesised. Raskuste põhjuseks on väikesed eelarvelised summad, piiratud limiidid ja fondid ning meie koolis ka kaadriappus.

Kogu õppe- ja kasvatustöö õigeks korraldamiseks on väga oluline tunda õpilasi.

Olen hulk aastaid pidanud kartoteeki, mis on olnud mitmete probleemide lahendamisel suureks abiks. Iga õpilase kohta on perfokaart, kus on andmed tema vanemate, koduse olukorra, koolijõudluse ja tervise, samuti huvialade kohta, millega ta tegeleb koolis või väljaspool kooli.

755 õpilasest on vallaslapsi, keda kasvatab ema üksi, 7, vanemaõigused on ära võetud kahe lapse vanematelt, vanemad on lahku läinud ja ema kasvatab üksi 89 õpilast, kasuisa on 23 lapsel, kasuema 41, vanavanemad kasvatavad 15, sugulased 1, kasulapseks on 2 õpilast, 21 õpilase vanemad on alkohoolikud, vanglas on 3 lapse vanemad. Seega on 25,3 protsenti õpilastest kodus üle elanud psüühilise trauma. Need andmed on meie teada. Kui palju on aga selliseid peresid, kus elatakse perekriisi olukorras? On õpilasi, kes «segavad» vanemate elu ja olemist. Nende õpilaste kujundamisel isiksuseks on koolil tähts oluline osa.

Tähelepanu oleme pööranud demokraatia arendamisele koolis, töökultuuri kujundamisele, huvi aretamisele teadmiste ja hariduse vastu, käitumis-, kõne- kodu- ja rahvuskultuurile.

Kuidas me oleme toiminud?

Kooli demokratiseerimine on pikaajaline ja aeganõudev protsess. Oluline on, et iga õpilane ja õpetaja teaks, mida me taotleme ja milline on kooli majanduslik olukord. Koolitöö planeerimisel on oluline juhtkonna koostöö õpilasaktiiviga.

Igal sügisel toimub meie aktiivi laager Pälsoni-nim. sovhoosis Rakvere rajoonis. Üks nädal septembri algul teeme selles majandis tööd kartulipõllul. Öhtul koostame õppeaasta jooksul läbiviidavate konkursside ja ürituste plaani, kõik juhendid konkurssideks ja klasside omavahealisteks võistlusteks. Siin räägime ja vaidleme selgeks südamele olevad probleemid koolielu paremaks korraldamiseks. Sovhoosis teenitud raha läheb õpilasomavalitsuse käsutusse.

Kooliruumide kujundamisel on õpilasomavalitsusel ja kogu kooliliperil olnud oma ülesand. Komsomolitoe sisustasid õpilased ise, õpilaste teenitud raha eest osteti sinna ja III korruse puhkenurka mööbel, õpilased osalesid ka 6-aastaste mängutua sisustamisel.

Kooliruumide kord on olnud olulisel määral õpilastest. Suuri summasid oleme säästnud sellega, et remondime ruume harva. Kool läks käiku 1971. aastal, remonti oleme teinud 1 kord (välja arvatud köögiplakk ja WC-d) ja sedagi viis aastat tagasi. Tänu õpetajate Reet Kuke, Aino Tammemäe, Elga Leki ja Enn Toosti heale maitsele ja kuldsetele kätele on õnnestunud kooliruumid hubasemaks muuta.

Võrreldes Tallinna ja Tartuga on Kohtla-Järvel eesti õppekeelega õpilaste huvialane tegevus piiratud, sest pole piisavalt juhendajaid. Oleme püüdnud kasutada praeguste ja endiste õpilaste vanemate abi.

Teist aastat tegutseb koolis bridžiring. Selle mänguga on võimalik arendada mälu, loogilist mõtlemist ja ka käitumiskultuuri. Käesoleval õppeaastal õpetatakse klassivälise töö käi-

gus käsitsemata personaalarvuteid. Oleme jõudnud õpetaja A. Auna juhendamisel nii kaugele, et VIII klassi õpilased koostavad programme algklasside õpilaste tarbeks, kes töötavad arvutiga meeleldi, saades ülesannete lahendamisel hinde kohe ekraanile.

Käesoleva õppeaasta ettevalmistamise käigus andis Eesti NSV Haridusministeerium vabariigi 103 keskkoolile võimaluse üle minna hargharidusele. Meeldi, et koolile üsaldati õppeplaanide koostamine. Tüvihariduse saavad kõik õpilased, kuid vastavalt huvidele ja võimetele oli meie kooli X klasside õpilastel võimalik valida õpingute jätkamiseks kas humanitaarreaal- või majandustehniline klass. Humanitaarklassis õpetame kultuurilugu, kunstiajalugu, kirjakuunsti aaseid, soome keelt ja veel ühte võõrkeelt 3 tundi nädalas. Reaalklassis on suurendatud matemaatika ja füüsika tundide arvu, võõrkeelt on 3 tundi nädalas, on arvutiõpetus. Majandustehnilises klassis on suurendatud tööõpetuse ja joonestamise tundide arvu. Selles klassis on tütarlastel 6 tundi nädalas kodundust.

Rahvuskultuuriga tegelemine on meie koolis olnud alati au sees. Mõtlen siin esmaajoones rahvatantsu, mille hinged on Urve Kilk, kes ka ise on meie kooli kasvandik. Igal õppeaastal toimub rahvatantsukonkurss, milles osalevad põhikooli lõpuklassid ja keskkool. Igal kevadel peetakse kooli rahvatantsupidu, kus osalevad ka algklasside õpilased ja õpetajate rahvatantsurühm.

Sisukad on olnud rahvaluulepäevad ja emakeelepäev. Meeldib elamus, et nii õpilastele kui lastevanematele luulepõimikute konkurss «Kodust algab kodumaa».

Ka laul on meie koolis au sees. Tegutsevad mudikaskoor, lastekoor, poistekoor ja segaskoor. Viimasest vabariiklikust laulu- ja tantsupeost võttis osa 3 koori õpetaja A. Kuke juhendamisel ja 7 rahvatantsurühma 108 tantsijaga.

Rahvuskultuuri antakse edasi põlvest põlve käsitööde kaudu. Igal aastal korraldatakse õpilaste ja õpetajate käsitööde näitus.

Me austame oma rahvuskultuuri, kuid ei unusta ka teisi rahvusi. Siin on väga oluline osa rahvaste sõpruse klubil «Karikakar», mille juhendajaks on õpetaja Veera Sibirik. Iga kahe aasta järel toimub meie koolis festival, millest võtavad osa sõpruskoolid Lätist, Leedust, Ukrainast, Moskva oblastist, viimase festivalil osalesid ka kašahhid ja Taga-Karpaatia ungarlased.

1988. aasta oktoobripühade ajal käis kaks meie kooli gruppi rahvaste sõpruse festivalil Leninigradis. Nii külaliste vastuvõtt kui ka küllasõit on õpilastele vastutusrikas, kuid meeldi vaheldus.

Meie õpilased on esindanud teistes vabariiklikes Kohtla-Järve linna ja Eestimaad oma rahvatantsude ja lauludega.

1986. aastal külastasid 20 meie kooli õpilast Soome sõpruslinna Outokumpu, kus esineti rahvatantsude ja lauludega, võisteldi suusatamises ja mälumängus.

Käitumiskultuuriga ei saa aga rahul olla. Õpilased ei oska teravitada, oma häält valitseda, suhelda omavahel ja täiskasvanutega, käituda korralikult kinos,

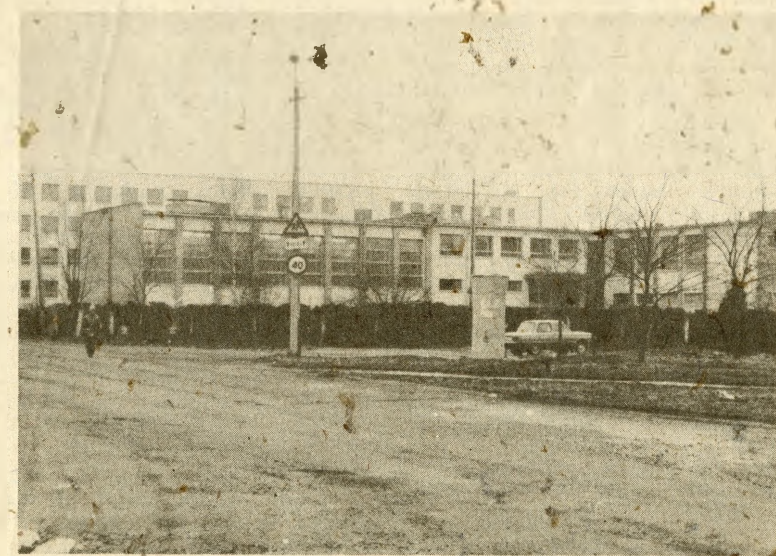
teatris, sööklas. Sageli jääb puudu inimlikust headusest.

Lõpptulemusi nii kasvatuse kui ka õppetöös näitab õpingute jätkamine kõrgkoolides. 1980. aastal astus kõrgkooli 36,2, 1984. aastal 38,2, 1988. aastal 52 protsenti õpilastest. Kõrgeim on see protsent olnud viimase seitsmeteistkümneme aasta jooksul 57,3. Viimastel aastatel oleme keskkooli vastu võtnud kõik, kes selleks on soovi avaldanud. Ka neid, keda teistesse koolidesse ei ole vastu võetud.

Kool peab andma võimalused talendi ja ande arendamiseks. Sageli on anded varjatud. Võin tuua drastilise näite. Meil lõpetas keskkooli noormees, keda algklassides taheti saata abikooli kui debiilikut. Kooli juhtkond ei olnud päri. Noormees lõpetas lisaks keskkoolile G. Otsa nim. Muusikakeskkooli, kirjutab ise laule, laulab, mängib orkestris ja töötab muusikaõpetajana.

On teada, et isiksuse kujundamine on keeruline ja tihti vastuoluline. Edu saavutamiseks on vaja, et noor inimene ise tahaks kujuneda isiksuseks ja et kasvatatava ümbrus — kodu, kool ja ühiskond — moodustaksid ühtse terviku.

Helgi VIIRELAID,
Kohtla-Järve 1. keskkooli
direktor

Kohtla-Järve 1. keskkool.

Sulev KOPPELI foto